

Azonosító jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005. október 25.

FÖLDRAJZ

EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2005. október 25., 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A **feladatlap** megoldására felhasználható időkeret **240 perc**. A megoldáshoz **nem használhatja a középiskolai atlaszt**.

Amennyiben indokolt **használja a zsebszámológépet**, de a feladatlapban **tüntesse fel a megoldás menetét is**. Szükség esetén használhat körzőt és vonalzót is.

A feladatokat **tetszőleges sorrendben** oldhatja meg.

Először figyelmesen **olvassa el** a feladatokban megfogalmazott kérdéseket, majd **gondolja át** válaszát, és azt **tintával (tollal) írja be** a megfelelő helyre. Ha szükséges, a megoldást javíthatja, de a nem egyértelmű áthúzás, javítás valamint ceruzával történt beírás esetén az adott feladatrésze pontot nem kaphat.

Mindig a feltett kérdéseknek megfelelően válaszoljon. Az elvártnál több válasz (pl. kettő helyett három példa megnevezése) nem jár többletponttal.

Az egyes feladatok megoldásával **elérhető** maximális **pontszámról**, illetve részpontszámokról a feladatok mellett/után feltüntetett pontok tájékoztatnak. Kérjük, hogy a **szürke négyzetekbe semmit ne írjon!**

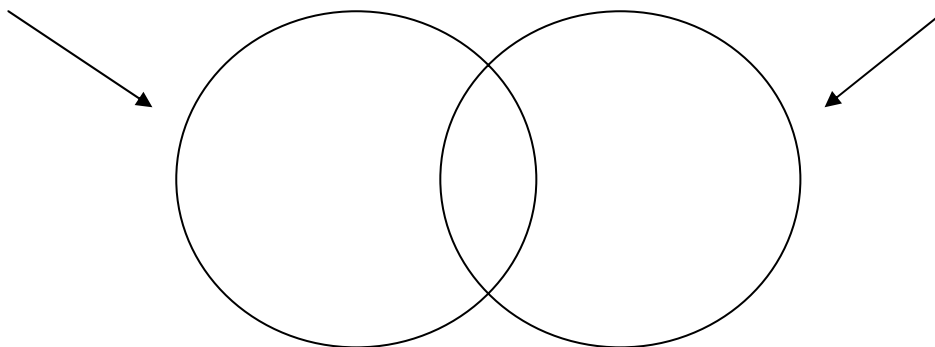
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Oldja meg a nagybolygókra vonatkozó feladatokat!

- a) Egészítse ki a halmazábrát az alábbi tulajdonságok alapján! Írja a megállapítások sorszámát a megfelelő helyre!

JUPITER-TÍPUSÚ

FÖLD-TÍPUSÚ

1. Nincs saját fényük.
2. Gázbolygóknak is nevezzük ezeket.
3. Szilárd közetburkuk van.
4. Külső bolygóknak is hívják ezeket.
5. Az egyes bolygókat sok hold kíséri.
6. A Nap gravitációs terének hatása befolyásolja mozgásukat.
7. Közéjük tartozik a Neptunusz.
8. Közéjük tartozik a Vénusz.
9. Kis térfogat jellemzi ezeket.
10. Gyűrűs bolygók is vannak közöttük.

10 pont	
---------	--

- b) Mely tulajdonsága alapján sorolható a Plútó a Jupiter-típusú bolygók közé? Nevezzen meg egyet!

.....

A Plútó mely tulajdonsága alapján sorolható a Föld-típusú bolygók közé? Nevezzen meg egyet!

.....

2 pont	
--------	--

12 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Egy japán üzletember repülőgéppel indul haza. A gép december 21-én helyi idő szerint 22 órakor indul Budapestről (é.sz. 47,5°; k.h. 19°) Tokióba (é.sz. 36°; k.h. 140°).

Koccinthat-e az üzletember a családtagjaival tokiói lakásában december 22-én délben, amikor a feleségének a születésnapja kezdődik. A repülőút 13 óra hosszú, és a repülőtérrel még egy órát kell autózni, amíg hazaér.

- a) Mikor lép be a lakásába az üzletember helyi idő szerint?

A számítást itt végezze!

A helyi idő:

Dátum: ..... idő:.....

2 pont	
--------	--

- b) Mennyit mutat a falióra a lakásban amikor hazaér az üzletember?

A számítást itt végezze!

A faliórán mutatott idő: .....

2 pont	
--------	--

- c) Hol látják magasabban delelni a Napot a látóhatár felett december 22-én? Húzza alá a megfelelőt!

Budapesten   Tokióban

Hány fok a két hely között a delelési magasság különbsége?.....

2 pont	
--------	--

- d) Melyik nevezetes szélességi körre igazak az alábbi megállapítások ezen a napon (december 22.)?

1. A Nap merőlegesen delel a látóhatár felett. ....
2. Az évben ezen az egyetlen napon nem kel fel a Nap. ....
3. A Nap 47°-os szögben delel az É-i horizont felett. ....
4. A Nap 66,5°-os szögben delel a D-i horizont felett. ....

4 pont	
--------	--

10 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

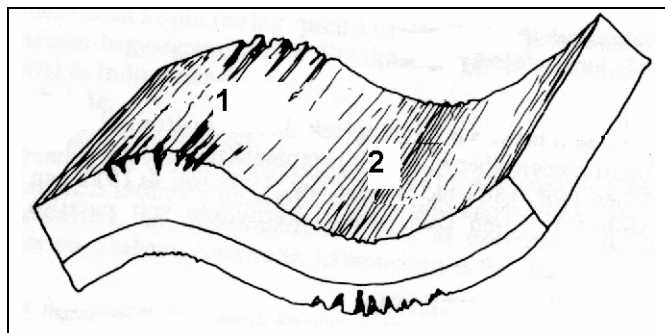
3. Oldja meg a feladatokat!

a) Egészítse ki a gyűrődésre vonatkozó hiányos mondatokat!

Az egymáshoz képest ..... mozgást végző kőzetlemezek, az (a) .....-ben (-ban) felhalmozódott üledékeket meggyűrűrik.
 A ..... üledék az oldalirányú nyomóerő hatására gyűrődik fel.

3 pont	
--------	--

b) A kéreg gyűrődése során keletkező szerkezeti alapforma a redő, amely két alapvető egységből áll. A következő ábrán ezeket 1-es és 2-es számokkal jelöltük. Nevezze meg ezeket!

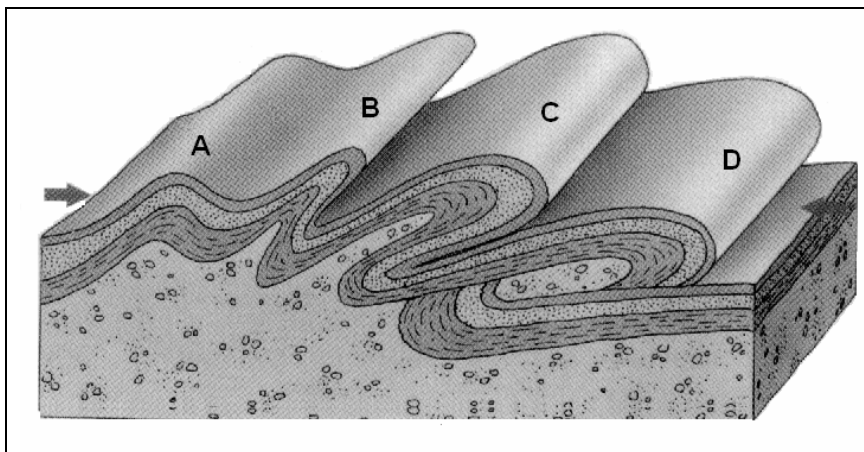

1. ....
 2. ....

2 pont	
--------	--

c) Nevezze meg, mely redőtípusokat jelölik az ábra nagybetűi!

A) .....
 B) .....
 C) .....
 D) .....

4 pont	
--------	--

d) Húzza alá annak a hegységnek a nevét, amelynek szerkezetére a gyűrődés jellemző!
Több válasz bejelölése hibás megoldásnak minősül!

Dél-kínai-hegyvidék

Alpok

Bakony

1 pont	
--------	--

10 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Tanulmányozza a képeket, és válaszoljon a kérdésekre!

a) Adja meg a következő felhőfajták magyar nevét!

1. cirrus: .....
2. stratus: .....
3. cumulus: .....

3 pont	
--------	--

b) Írja az a) feladatrészben szereplő felhőfajták sorszámát a megfelelő képek alá!

.....

3 pont	
--------	--

c) Válaszoljon a kérdésekre!

1. Mi a nevük azoknak a részecskéknak, amelyeken megindul a levegő vízgőztartalmának kicsapódása? .....

1 pont	
--------	--

2. Mi az izohiéta? .....

1 pont	
--------	--

3. Mely két fajtáját különböztetjük meg a ködnek?

.....

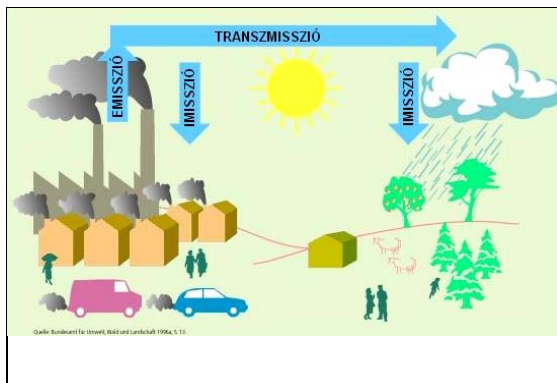
2 pont	
--------	--

10 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Tanulmányozza az ábrákat, és oldja meg a feladatokat!

a) Határozza meg röviden a fogalmakat az ábra segítségével!

1. emisszió: .....

.....

2. transzmisszió: .....

.....

3. immisszió: .....

.....

3 pont

b) Válaszoljon a kérdésekre az ábra elemzését követően!

1. Mely kibocsátott gáz idézi elő az ábráról leolvasható összefüggést?

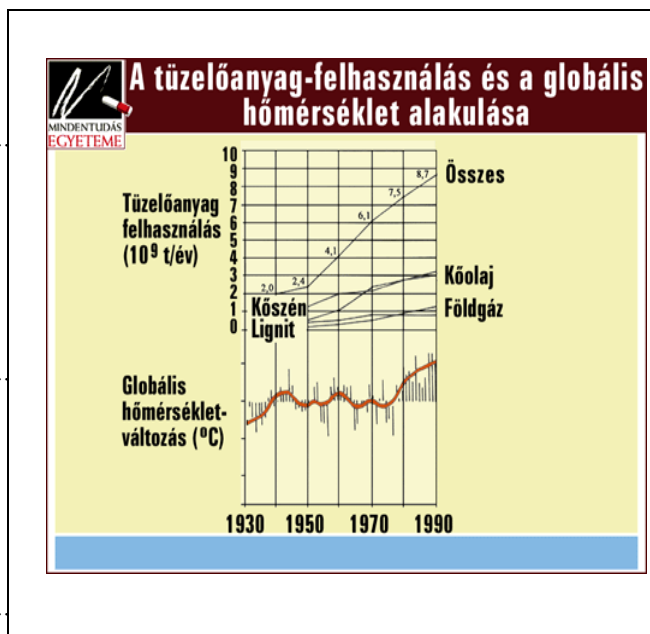
.....

2. Mi a neve annak a jelenségnek, amelynek felerősödéséhez hozzájárul, és ezzel növeli a légkör hőmérsékletét?

.....

3. Az égetésnek köszönhetően kén-dioxid is kerül a légkörbe. Milyen környezetkárosító következménye lehet ennek?

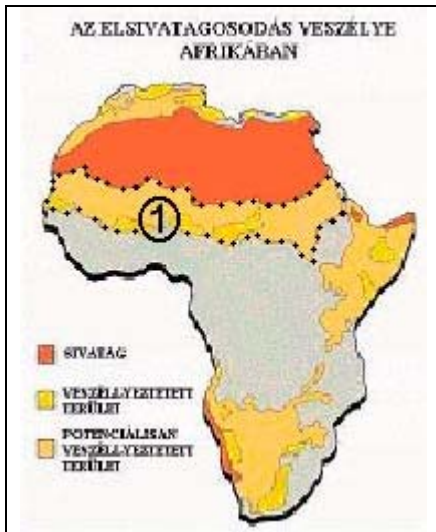
.....

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

c)

1. Hogyan nevezzük az **1-es** számmal jelölt területet (övet)?

.....

2. Nevezze meg az elsivatagosodás két okát?

- .....

- .....

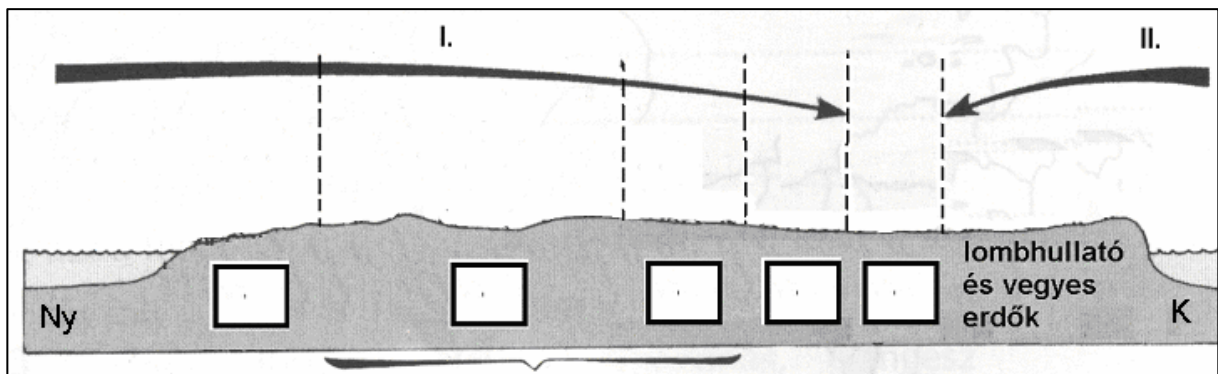
3. Mely folyamat okozza a termőtalaj pusztulását Egyiptom öntözött területein?

.....

4 pont

10 pont

6. Az ábra Eurázsia egyszerűsített keresztmetszetét mutatja a valódi mérsékelt övben. Tanulmányozza az ábrát, és válaszoljon a kérdésekre!

Diagram

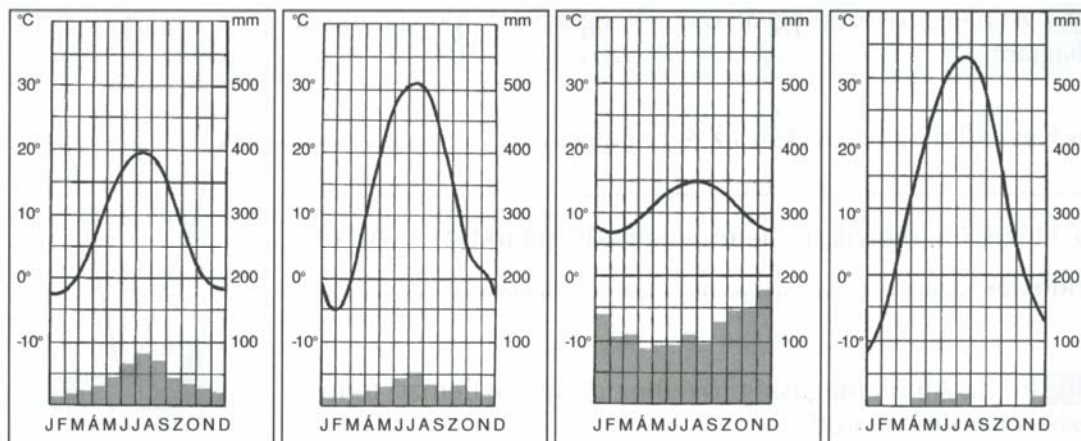
betűjele: .....

Talaj betűjele: .....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

a) Nevezze meg mely éghajlatokra jellemzőek az egyes diagramok! Írja nevüket a diagramok alá!

A

B

C

D

.....
éghajlat

.....
éghajlat

.....
éghajlat

.....
éghajlat

4 pont

b) Írja az egyes diagramokat jelölő nagybetűt az ábra alá a megfelelő helyre!

4 pont

c) Mely szeleket jelölik a római számok?

I. .... szél

II. .... szél

Nevezze meg azt a tengeráramlást, amelynek hatását az I.-es szélrendszer terjeszti ki a kontinens belső területei fölé! .....

3 pont

d) Írja a természetes növénytakaró sorszámát a keresztmetszet megfelelő négyzetébe!

1. Fűves puszta.
2. Lombhullató erdő.
3. Erdős puszta.
4. Lombhullató és vegyes erdők.
5. Félsvatagi növényzet.

5 pont

e) Írja az ábra alá a pontozott vonalra a jellemző talajtípusnak megfelelő kisbetűt!

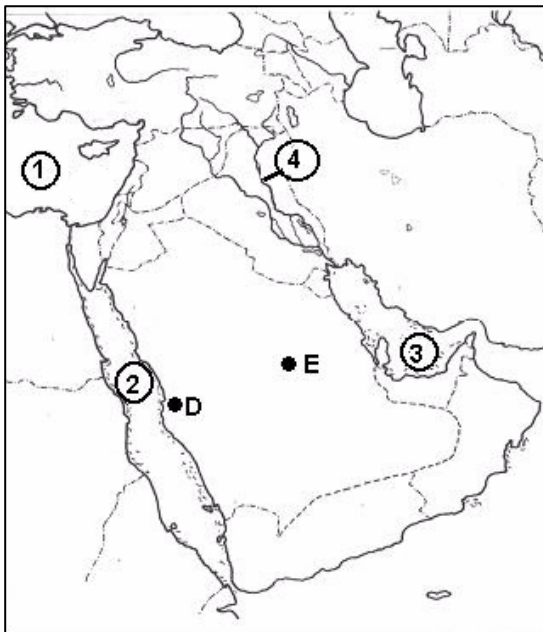
- a) Váztalaj.
- b) Kilúgozott barna erdőtalaj.
- c) Feketeföld (mezőségi talaj, csernozjom).
- d) Barna erdőtalaj, helyenként feketefölddel.

4 pont

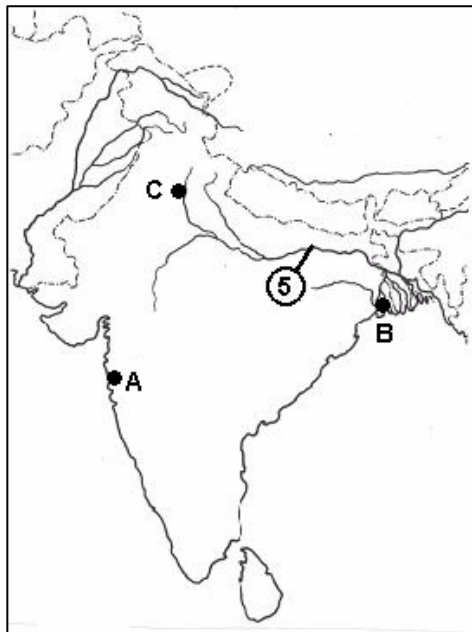
20 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Tanulmányozza az alábbi két kontúrtérképet, majd oldja meg a hozzájuk kapcsolódó feladatokat!

I.

II.

a) Mely földrajzi helyeket jelölik a számok a térképvázlatokon? Írja nevüket a számok után!

1.....	3.....
2.....	4..... (folyó)
5..... (folyó)	

5 pont	
--------	--

b) Mely tájak kialakításában volt alapvető szerepük az egyes folyóknak? Írja a tájak nevét a pontozott vonalakra!

A 4. folyó ..... alakította ki, míg az 5. folyó a ..... töltötte fel.

2 pont	
--------	--

c) Nevezze meg a térképen nagybetűkkel jelölt városokat!

A.....	C.....
B.....	D.....
E.....	

5 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Nevezze meg az egyes régiókra legjellemzőbb világvallást!

Az I. számú térkép által bemutatott régió jellemző vallása:

.....

Az II. számú térkép által bemutatott régió legnagyobb államára jellemző vallás:

.....

2 pont	
--------	--

e) Döntse el mely térségre, illetve országra vonatkoznak az alábbi állítások! Írja az állítás sorszámát a táblázatba annak a térképnek az oszlopába, amelyhez kapcsolható!

I. számú térkép	II. számú térkép

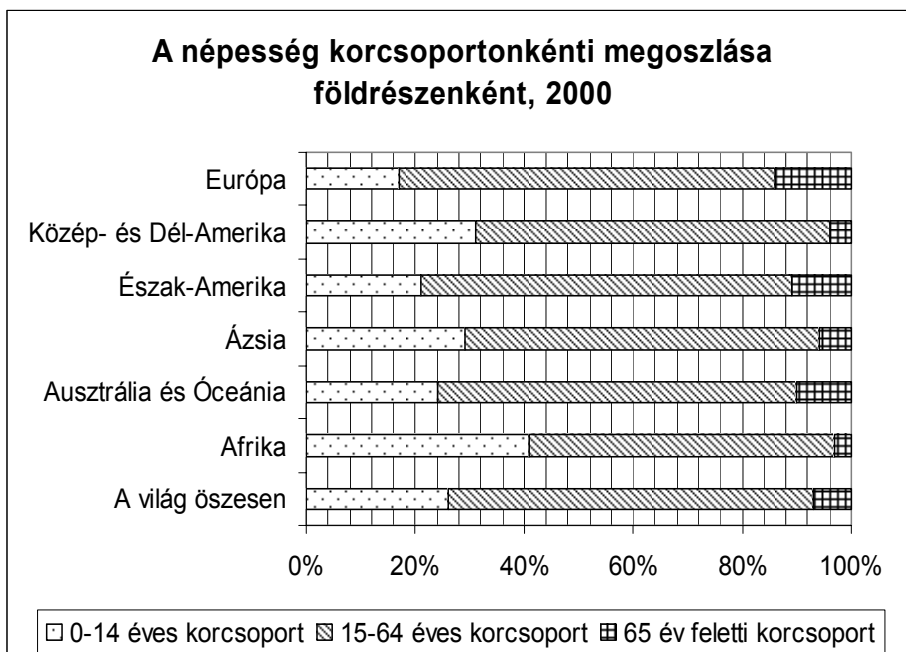
1. Az 1990-es évek elején megkezdődött a gazdasági szerkezet átalakulása, a GDP értéke kimagaslóan, évi 6 %-kal nőtt.
2. Hatalmas ásványvagyonnal rendelkező, de gyéren lakott terület.
3. Rizs, gyapot, cukornád és fűszernövények termesztése jellemzi a mezőgazdaságot.
4. A régió területén élő emberek a közös nyelv miatt könnyen megértik egymást.
5. Jelentős bevételei származnak a szoftverkészítésből.

5 pont	
--------	--

19 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. A diagram tanulmányozása után oldja meg a feladatokat!

(Az adatok forrása: Nemzetközi statisztikai zsebkönyv, KSH 2002.)

a) Nevezze meg azt a két kontinenst, ahol legkisebb az idősek aránya a társadalomban!

.....

2 pont

b) Melyik kontinens adatai hasonlítanak leginkább a világlátlaghoz? Mivel magyarázza ezt a tényt?

Kontinens: .....

Magyarázat:

.....
 .....

2 pont

c) Döntse el, hogy igazak vagy hamisak a következő megállapítások! Írjon **I** betűt az igaz, és **H** betűt a hamis megállapítások sorszámára elé!

- ..... 1. Ahol alacsony a 65 év felettek aránya a népességben, ott a lakosok várható élettartama is alacsony.
- ..... 2. Észak-Amerikában kb. minden ötödik ember 14 év alatti.
- ..... 3. Európában az eltartott korcsoportok aránya már meghaladja a munkaképes korosztály arányát.
- ..... 4. A legfiatalabb népességű földrész lakosainak fele 14 év alatti gyermek.
- ..... 5. A leglassabban növekvő népességszámú kontinens Európa.
- ..... 6. A világon kb. másfél milliárd gyermek él.

6 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Állítsa növekvő sorrendbe a földrészeket a fiatal korosztály aránya alapján!

.....

.....

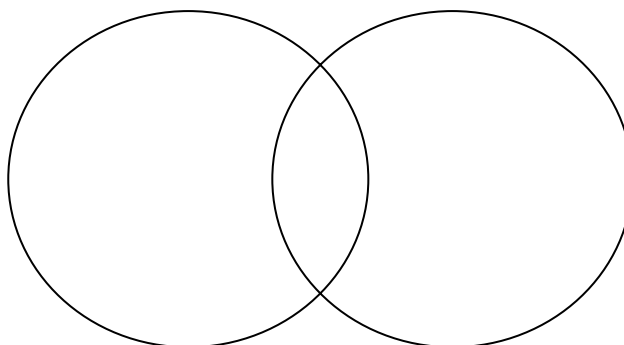
1 pont	
--------	--

11 pont	
---------	--

9. Töltse ki a halmazábrát a Franciaországra és az Egyesült Királyságra vonatkozó jellemzők alapján! Írja a sorszámokat a megfelelő helyre a halmazábrába!

Franciaország

Egyesült Királyság

1. Az Európai Unió elődjének számító Európai Gazdasági Közösség alapító tagja volt.
2. Energiagazdaságában kiemelkedő az atomenergia szerepe.
3. Nagy kiterjedésű gyarmatbirodalma hozzájárult az ország gazdasági fejlődéséhez.
4. Egykor meghatározó szerepű feketekőszén-bányászata sokat veszített jelentőségéből.
5. Fővárosa a világ egyik meghatározó pénzügyi, tőzsdei központja.
6. A divat és a kozmetikai ipar hagyományos fellegvára.
7. Nem csatlakozott az euró-övezethez.
8. Az Európai Unió fontos élelmiszerellátója.
9. Egyik városa ad otthont az Európai Parlamentnek.
10. Népeisége meghaladja az 50 millió főt.
11. Jelentős bauxitkészletére fejlett alumínium-feldolgozás települt.
12. Szénhidrogén-bányászata jelentős bevételi forrást biztosít.
13. A világ legjelentősebb szőlő- és bortermelő országai közé tartozik.

13 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

A meredekebb: .....

1 pont	
--------	--

- e) Mekkora a méretaránya annak a térképnek, amelyen két hegycsúcs légvonalbeli távolsága 10 cm, a valóságban pedig 2 km.

A számítást itt végezze:

A térkép méretaránya: .....

2 pont	
--------	--

- f) Döntse el, hogy igazak vagy hamisak az alábbi állítások! Írjon **I** betűt az igaz, és **H** betűt a hamis állítás elé a vonalra!

- ..... 1. A nagy méretarányú térképek a kontinensek átfogó bemutatására alkalmasak.
..... 2. A kis méretarányú térkép torzítása nagyobb, mint a nagy méretarányúé.
..... 3. Egy 5 cm-es szakasz a nagy méretarányú térképen nagyobb távolságnak felel meg a valóságban, mint egy ugyanilyen hosszúságú szakasz a kis méretarányú térképen.

3 pont	
--------	--

11 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. Tanulmányozza az alábbi táblázat adatsorait, majd válaszoljon a kérdésekre!

Ha szükséges, használjon zsebszámológépet!

Az iparban foglalkoztatottak számának ágazati megoszlása, 2003 (%)

Régió	Élelmiszer, ital és dohánytermék gyártás	Textília, ruházat és bőrtermék gyártás	Vegyipar	Fémalapanyag, fémfeldolgozási termékek gyártása	Gépipar	Villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás
Közép-Magyarország	11,4	9,1	14,1	9,5	29,5	5,4
Közép-Dunántúl	11,1	6,7	8,9	13,8	35,2	6,5
Nyugat-Dunántúl	11,3	16,1	7,4	6,4	35,3	5,8
Dél-Dunántúl	14,9	20,4	3,7	10,0	25,7	10,8
Észak-Magyarország	13,4	10,2	10,1	15,7	25,9	9,7
Észak-Alföld	20,4	19,5	7,8	8,0	23,7	6,1
Dél-Alföld	24,6	18,0	6,7	9,5	15,8	5,7
Ország összesen	15,1	13,4	9,1	10,4	28,0	6,8
Ebből: Budapest	7,9	9,8	15,8	8,9	29,4	5,0

(Forrás: Magyar Régiók Zsebkönyve, 2003)

a)

- Melyik ágazat foglalkoztatta a legtöbb ipari dolgozót az Alföld régióiban?
.....
- Ez az érték megközelítően hányszorosa az országosan ebben az ágazatban foglalkoztatottak %-ának?.....
- Mely természeti és társadalmi erőforrásokra támaszkodik az ágazat az Alföldön?
Húzzon alá a felsorolásban négyet!
Több válasz megjelölése pontlevonással jár.

szakképzett munkaerő, magas évi hőösszeg, bőséges csapadék,
fekete mezőségi talaj, hosszú tenyészidőszak, jelentős fogyasztópiac,
a széleskörűen felhasznált geotermikus energia, kis évi közepes hóingás

- Nevezze meg az alábbi két város csoportra jellemző élelmiszeripari ágat!

A) ..... ipar

B) ..... ipar

Debrecen
Békéscsaba
Szeged
Gyula

Hatvan
Kecskemét
Nyíregyháza
Debrecen

8 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b)

1. Melyik régióban kiemelkedő a vegyiparban foglalkoztatottak aránya?
.....
2. Nevezze meg az ott gyártott legjelentősebb exportképes vegyipari terméket (vegyipari ágat)!
.....
3. Válassza ki a helyes megoldást! Írja a négyzetbe a megfelelő betűjelet!
  - A: az 1., a 2., és a 3. tényező
  - B: a 2. és a 4. tényező
  - C: az 1. és a 3. tényező
  - D: a 4. tényező
  - E: mind a 4 tényező

Melyek ennek a vegyipari ágak a fő telepítő és fejlesztő tényezői?

1. nyersanyag
2. K+F tevékenység
3. (nagy létszámú) fogyasztópiac
4. tőke

3 pont	
--------	--

c) Mi jellemzi hazánk gépiparát? Döntse el, hogy igazak vagy hamisak az alábbi megállapítások! Írjon **I** betűt az igaz, és **H** betűt a hamis megállapítás sorszámára elé!

- ..... 1. Az iparban foglalkoztatottak közül legtöbben a gépiparban dolgoznak az országban.
- ..... 2. A régiók közül legjobban Közép-Magyarország adatai közelítik meg az országos átlagot a gépiparban foglalkoztatottak alapján.
- ..... 3. Csak egyetlen régióban nem a gépipar a húzóágazat az iparban foglalkoztatottak száma szerint.
- ..... 4. A dunántúli régiók adatsora azt bizonyítja, hogy a gépipar fő telepítő tényezői: a nyersanyag és az energia.
- ..... 5. A gépipar területi átrendeződése azt eredményezte, hogy Budapest korábbi vezető szerepét más régiók vették át.
- ..... 6. A gépipar fejlődését a hazai tőkebefektetések és a régi üzemek modernizálása eredményezték.
- ..... 7. Az ágazat fontos telepítő tényezői: a szakképzett munkaerő, a termelési hagyományok és az infrastruktúra.
- ..... 8. A szerkezetváltás során sok – zöldmezős beruházással – az alkatrészgyártás és az összeszerelés vette át a vezető szerepet a hazai gépiparban.

8 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Nevezze meg azt a két ágazatot, amelyben a fővárosban foglalkoztatottak aránya meghaladja a saját régiója egészében foglalkoztatottakét!

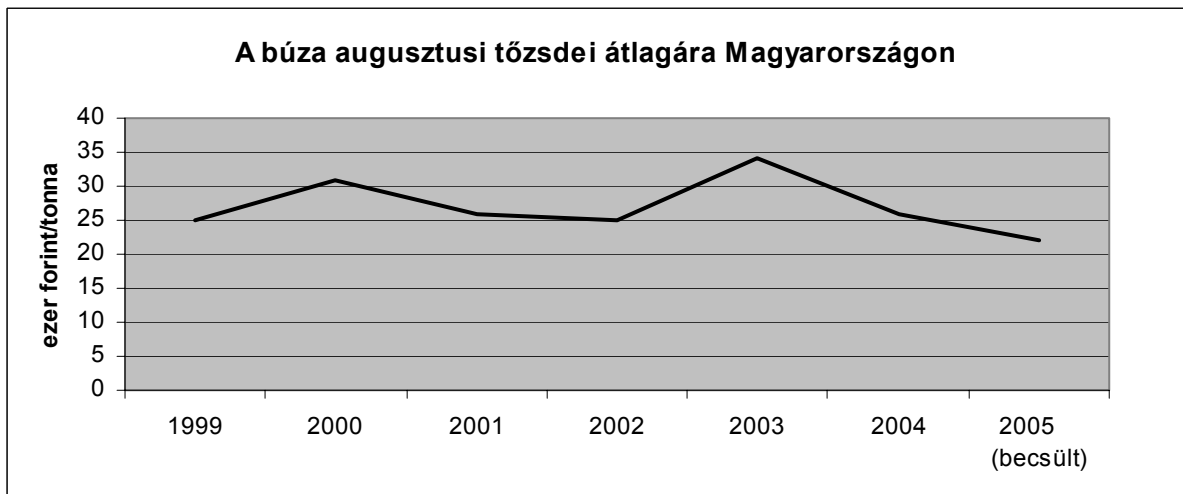
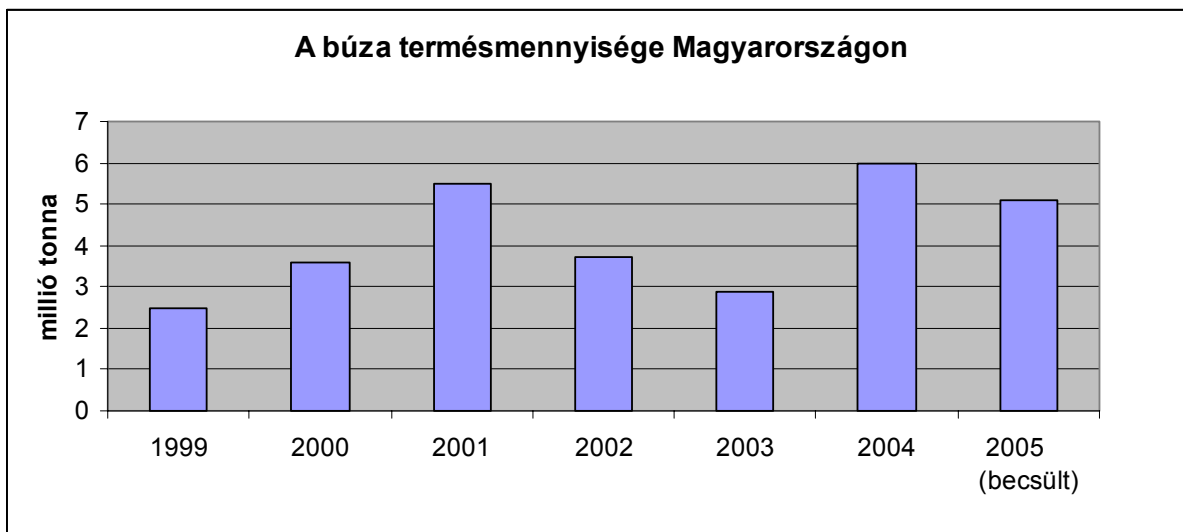
– .....

– .....

2 pont

21 pont

12. Tanulmányozza ábrát, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

(Forrás: HVG 2005. 27. szám)

a) Milyen összefüggés tapasztalható a búza termésmennyisége és a tőzsdei átlagára között?

.....

.....

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mivel magyarázható ez az összefüggés?

.....

1 pont	
--------	--

Melyik alapvető piaci törvény érvényesül?

.....

1 pont	
--------	--

b) Karikázza be az igaz állítás számát!

1. A második ábra a Budapesti Árutőzsde adatai alapján készült.
2. A második ábra a Budapesti Értéktőzsde adatai alapján készült.

1 pont	
--------	--

c) Döntse el, hogy igazak vagy hamisak az értéktőzsdére vonatkozó megállapítások!
Írjon **I** betűt az igaz, és **H** betűt a hamis megállapítás sorszámára elé!

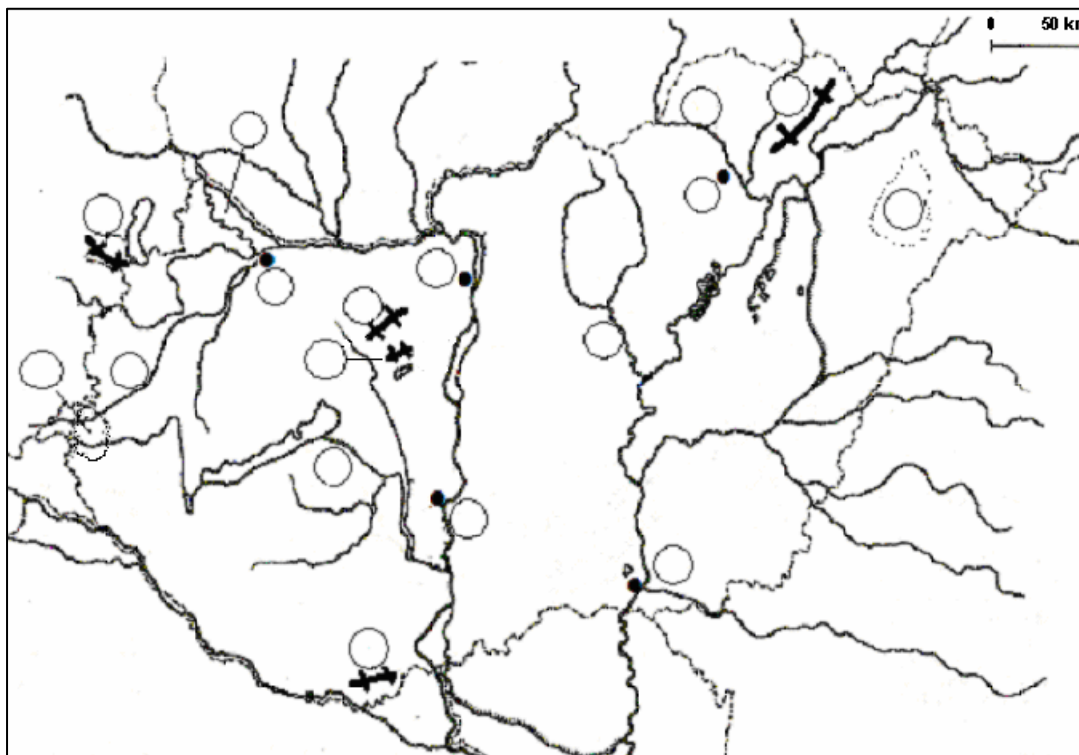
- ..... 1. Különböző nemesfémek kereskedelmével is foglalkozik.
- ..... 2. Jellemző tevékenysége a részvénykereskedelem.
- ..... 3. Legforgalmasabb tőzsdéje Chicagóban található.
- ..... 4. A kereskedés csak brókerek közreműködésével bonyolítható.
- ..... 5. Magyarországi működését a BUX-index mutatja.

5 pont	
--------	--

10 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

13. Tanulmányozza az alábbi térképészleletet, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

a) Nevezze meg a földrajzi helyeket a meghatározások alapján!

Meghatározások:

Megnevezések:

1. Festői szépségű idegenforgalmi központ a főváros közelében. ....
2. Folyami hordalékból felépített sziget. ....
3. Szeszélyes vízjárású folyó, jelentős szerepe volt a térségre jellemző kavicsstakaró kialakításában. ....
4. Kristályos kőzettömege az Alpok felgyűrődésekor kiemelkedett és feldarabolódott. ....
5. Főként dolomit és mészkő építi fel. Peremén barnaköszén- és bauxittelepek alakultak ki. ....
6. Mészkőből felépülő sasbérc. Védett növényritkaságairól és történelmi borvidékéről ismert. ....
7. Szolnoknál ömlik a Tiszába. ....
8. Válsággal küzdő nehézipari körzet központi városa, régióközpont. ....
9. A Nyugat-Dunántúl régió központja. ....
10. Jellegzetes településszerkezetéről ismert néprajzi tájunk, egyik nemzeti parkunk része. ....

10 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- b) Írja az előző térképvázlatba az a) feladatrészben szereplő meghatározások sorszámát a megfelelő topográfiai fogalmakat jelölő helyre! *Nem tud minden bejelölt topográfiai fogalom mellé sorszámot írni.*

10 pont	
---------	--

20 pont	
---------	--

14. Írja a meghatározások elé a megfelelő betűjeleket!

- A) feketekőszén
- B) kőolaj
- C) a Föld belső hője
- D) napsugárzás

- ..... 1. Legnagyobb mennyiségben a forró övezet sivatagi területein áll rendelkezésre.
- ..... 2. Az energiagazdaságban betöltött vezető szerepét a XX. század közepén elveszítette.
- ..... 3. Szerepének felértékelődése szorosan összekapcsolódik a közlekedés fejlődésével.
- ..... 4. Hasznosításának nagy hagyományai vannak Izlandon.
- ..... 5. Napjainkban a vegyipar fő nyersanyaga.
- ..... 6. A mediterrán országokban nyáron kiegészítő energiaforrásként hasznosítják.
- ..... 7. Jelenlegi ismereteink szerint ebből az energiaforrásból mintegy 500 év múlva kimerülnek a Föld készletei.
- ..... 8. A közlekedésben energiaforrásként (áramforrásként) történő nagyobb mértékű hasznosítása az ágazat okozta környezeti károkat is mérsékelheti.
- ..... 9. Hazánkban a jelentős készletek ellenére ma még csak fóliasátrak, kisebb lakótelepek fűtésére használják.
- ..... 10. Jelentősége miatt ma már világpolitikai tényezővé is vált.

10 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

15. Olvassa el az alábbi szövegrészeket, és oldja meg a hozzájuk kapcsolódó feladatokat!

A Csád-tó és az Aral-tó: Két tó szomorú története

„A Csád-tó felszíne 1963-ban kb 25 000 km² volt. A Chari és a Longone folyó volt a fő táplálója a lefolyástalan tónak... Mára a felszíne alig nagyobb, mint 1350 km². A világ hat legnagyobb tavának egyike eltűnőben van... A kiszáradása komoly meteorológiai szárazsággal kezdődött (csökkenő csapadékmennyiség) és a magas hőmérséklettel folytatódott. Az 1980-as és 90-es években megkezdték a befolyó vizek elvezetését az öntözéshez. A Chari folyó vizének kb. egyharmada nem éri el a tavat. Az 1960-as évektől a víz kb. fele emberi vízfelhasználás, maradék része klimatikus okok miatt tűnt el.”

„... Az Aral-tó két sivatag között fekszik. Negyven évvel ezelőtt a negyedik legnagyobb tó volt a világon. Mára – negyven évnyi emberi hasznosítás után – a tó (mely lefolyástalan) eltűnőben van... Az Amu-darja vizét a környező országok Tadzsisztán, Kirgizia és Afganisztán öntözővíz csatornákon elvezetik, mielőtt még elérné Üzbegisztánt... Az 1960-as években kezdődött meg az erőteljes emberi tevékenység éppúgy, mint a Csád-tónál. A késői hetvenes években olyan erős volt ez a hatás, hogy volt olyan év, amikor sem az Amu-darja, sem a Szir-darja vize nem érte el a tavat.”

Forrás: Micshael H. Glantz, 2004. szeptember 9. Fragilecologies Home Page

- a) Vízháztartás szempontjából a tavak mely csoportjába sorolható mindkét tó?

.....

1 pont	
--------	--

- b) Mely kontinensen található a tavak?

Csád-tó: .....

Aral-tó: .....

2 pont	
--------	--

- c) Hány százalékkal csökkent napjainkra a Csád-tó felszíne?

A számítást itt végezze el!

A felszín csökkenése: .....

2 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- d) Nevezze meg a szöveg alapján a tavak vízmennyiségének csökkenésért felelős három tényezőt!

– .....;

– .....;

– .....

Húzza alá azt a tényezőt, amelyik mindkét tó esetében szerepet játszott a folyamatokban!

4 pont	
--------	--

t

- e) Milyen célt szolgál a tavakat tápláló folyók vizének elvezetése? Fogalmazzon meg egyet!

.....

Mely társadalmi (népességföldrajzi) folyamat áll a háttérben?

.....

2 pont	
--------	--

- f) Mely növény termesztését segíti a víz az Aral-tó környékén? Húzza alá a megfelelőt!
Több növény megjelölése pontlevonással jár.

szálastakarmány

kukorica

narancs

gyapot

1 pont	
--------	--

- g) Melyik államhoz tartoztak az 1990-es évek elejéig az Aral-tó környékének

köztársaságai? .....

1 pont	
--------	--

13 pont	
----------------	--

<i>A feladatlappal elérhető összes pontszám:</i>	
---	--

<i>200 pont</i>	
------------------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Feladat sorszáma	maximális pontszám	elért pontszám
1.	12	
2.	10	
3.	10	
4.	10	
5.	10	
6.	20	
7.	19	
8.	11	
9.	13	
10.	11	
11.	21	
12.	10	
13.	20	
14.	10	
15.	13	
ÖSSZESEN	200	
A vizsgarész pontszáma (a feladatlapon elért pontszám osztva kettővel, felfele kerekítve)	100	

_____
javító tanár

	pontszáma	programba beírt pontszám
Földrajzi ismeretek és képességek — feladatsor Írásbeli vizsgarész		

_____
javító tanár

_____
jegyző